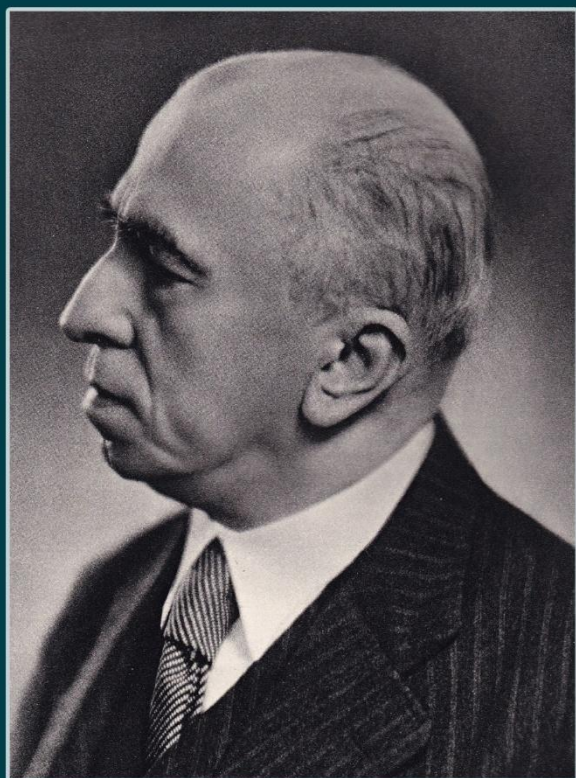

ČLOVĚK

EMIL HÁCHA

Ivan Kazimour

ČLOVĚK
EMIL HÁCHA

Ivan Kazimour

*Nikdy nesud' člověka za to
co udělal v situaci,
ve které ty jsi nikdy nebyl!*

PŘEDCI

Nejstarší stopou o rodu Háchů na Prácheňsku je záznam v orlickém zápisu *Archivum Vorlicense* z roku 1587 o gruntu Jana Zlocha zvaném *Hachowskey*, tedy Háčovský nacházející se v osadě Řenkov, která je necelé 4 km severně od Kovářova a 15 km od Milevska. Grunt byl poddaný vrchnosti na Orlíku a od 16. století v něm postupně žili Háchové, Zlochové-Háchové, Hach, Kotové-Háchové a Holubové-Háchové. Podle zápisu z roku 1627 se gruntu ujal Matěj Hach.

Prvním doloženým předkem Emila Háchy byl Jakub Holub, který se v roce 1673 přistěhoval na *Háčovský grunt*, a stejně jako jeho dřívější vlastníci přijal podle něj i svoje přízvisko Hácha. Odtud se člen rodiny Háchů Václav, syn Martina Holuba-Háchy v r. 1773 přiženil na statek *U Ermisů* do Velké u Milevska. Později se do nedalekých Hrazánek na prastarý statek *U Lesáků* přiženil prapravnuk Jakuba Háchy a Václavův syn Josef. Stalo se tak roku 1799, kdy si vzal za ženu Annu Lesákovou, dceru místního sedláka. Josef se za napoleonských válek dostal až do Francie a uměl tedy nejen německy, ale i francouzsky. Lesákovský statek převzal v r. 1823 teprve šestnáctiletý druhorozený syn Jan Nepomuk od své matky, která byla paní a majitelkou statku. Josef totiž díky své práci rychtáře neměl na statek čas. Nejstarší bratr Jana Nepomuka byl Josef, který se stal vrchním na kouřimském panství a po pádu vrchnostenského zřízení přešel do státní služby.

Jan Nepomuk byl dědečkem Emila Háchy. Byl rolníkem a stejně jako jeho otec se i on stal brzy v Hrazánkách rychtářem. Se ženou měli devět dětí, z nichž nejstarším synem byl Josef Emanuel.

Josef Emanuel, otec Emila Háchy, se narodil roku 1832, vystudoval gymnázium v Písku a díky tomu, že složil státní zkoušku z účetnictví, se z něho stal berní úředník. Nastoupil do státní služby, nejdříve byl berním praktikantem v Dobříši, pak v Kralovicích u Plzně, asistentem v Hluboké nad Vltavou a adjunktem ve Vlašimi, kde se seznámil s Dominikem Klausem, jehož dceru Marii si později, když byl jmenován berním kontrolorem v Trhových Svinech, vzal za manželku. Klausovi pocházeli z Moravy a muži tohoto rodu se většinou živili jako lesníci nebo sládci. Sládkem byl i Dominik Klaus, který své řemeslo zdědil po svém otci a dědovi. Ve svých dvaadvaceti letech získal mistrovský list sladovnického cechu v Pardubicích. Vystřídal ale mnoho působišť, a tak přišel až Vlašimi, kde se oženil s Annou Průchovou. Ta byla původem Češka, on pocházel z německé rodiny.

Byl znám jako člověk, který měřil všem stejně. Svou práci vykonával poctivě a svědomitě. Lidem, kteří měli problémy s placením daní, radil, jak žádat o úlevy, a často jim i tyto žádosti sám sepisoval. Chodili za ním s prosbami o pomoc v úředních záležitostech, ale stejně tak s věcmi zcela osobními. Byl loajálním rakousko-uherským úředníkem, což dokládají i ocenění a pochvalné dekrety od jeho nadřízených. Jako člověk spravedlivý, vzdělaný a přímočarý byl v jihočeském městečku velmi populární. K tomu přispívalo i to, že ovládal mnoho řemesel a mohl tak kdekoliv pomoci

při řešení různých technických problémů. Přispěl k založení prvního sadařského spolku v oblasti. Byl členem místního pěveckého sboru a působil v osvětových spolcích. Snažil se předcházet povodním regulací místního potoka. Byl milovníkem přírody, zahradničil, lékárníku Weyszerovi vydatně finančně přispěl na založení prvního sadařského spolku v kraji. Mnoho času věnoval studiu práva, měl smysl pro techniku a řemesla, byl velice zručný a vynalézavý. To, že byl loajální rakousko-uherský úředník, dokládají i ocenění a pochvalné dekrety od jeho nadřízených. Byl to člověk spravedlivý, vzdělaný a přímočarý, v obci byl velmi oblíbený. Byl členem místního pěveckého sboru a působil v osvětových spolcích. Zemřel v roce 1884, když bylo jeho synu Emilovi dvanáct a jeho bratrovi Theodorovi deset let.

Háchovou babičkou, matkou jeho matky Marie Karolíny Pavlíny Háchové, roz. Klausové, byla pražská Němka Teresie rozená Nietzsche. Emilova matka se narodila 15. ledna 1837 jako jedno ze šesti dětí. Svou inteligencí a krásou naprosto omámila berního úředníka Josefa Háchu. Ten se s ní oženil a odvedl si ji do Trhových Svinů, jednoho z posledních českých měst v jinak německém jihočeském pohraničí. 12. července 1872 o půl osmé večer se jim narodil budoucí prezident Česko-Slovenska Emil Hácha. Prvorozený syn Josefa a Marie Háchových byl již 13. července 1872, tedy necelý den po narození, pokřtěn v místním kostele Nanebevzetí Panny Marie jmény Emil Dominik Josef. Za kmotra mu šel dědeček Dominik Klaus a kmotrou byla Anna Háchová, novokřtěncova teta. Celá rodina byla silně křesťansky založená, vyznávala osobní víru v boha a lásku

k bližnímu svému v tom nejlepším slova smyslu. Emil Hácha nebyl příznivcem radikálního křesťanství a nikdy svoji vnitřní víru nedával na odiv veřejnosti. Matka Emila Háchy zemřela v r. 1914 ve věku 72 let.

MLÁDÍ

Emil Hácha s největší pravděpodobností od narození žil v Trhových Svinech v prvním patře domu číslo popisné 299, kde byl v té době hostinec *U města Hamburku*. Dům byl později přestavěn na školu.

22. července 1874 se narodil jeho mladší bratr Theodor. Již v dětství se ukázaly rozdílné povahy obou chlapců. Mladší Theodor byl družný, veselý a hned se s každým skamarádil. Emil byl vždy velmi vážný a na svůj věk neobyčejně zodpovědný. Často odcházel do lomu, kde hledal klid a samotu a utíkal do svého vnitřního světa fantazie. Samozřejmě že také trávil čas se svými kamarády běžnými chlapeckými hrami, lezl s nimi po stromech a schovával se v prostorách místního kostela. Háchovi se velmi snažili, aby vzdělání a výchova jejich dětí byly na nejvyšší úrovni. Pomáhala jim v tom také tetička Anna, Emilova kmotra. Byla to sestra Josefa Háchy, která i po jeho svatbě ještě nějaký čas zůstávala ve společné domácnosti. Se svou švagrovou Marií si rozuměla a pomáhala jí při obstarávání chodu domácnosti stejně tak jako s péčí o malé děti. Sama se vdala, když byly malému Emilovi tři roky. Za muže si vzala sedláře Josefa Danka, s nímž se odstěhovala do domku hned naproti Háchovým. Emil tak měl ke své oblíbené tetičce stále blízko.

Emil se naučil poměrně brzy bruslit, plavat, a hlavně číst. Oba bratři byli zvyklí se doma odmalička učit a vzdělávat, a proto nad svými vrstevníky vynikali. Emil byl vychován přísně katolicky a jako

vysoce talentovaný žák byl na všech školách vždy premiantem. Z toho důvodu mu byla dokonce odpuštěna první třída, takže nastupoval hned do druhé. Na své dětství později vzpomínal: *„Ba, moje dětství do 11 let bylo krásné. To byl ještě otec živ. Otec byl u berního úřadu v Trhových Svinech. Zdržovali jsme se většinou doma, na zahradě. Sice my chlapci, bratr a já, bychom byli rádi s druhými kluky se šli podívat na chasníky, jak se v neděli u muziky servou, ale tam jsme nesměli. Zato otcova zahrada mnoho vynahradila. Otec pěstoval nádherné karafiáty. Ráno časně vstával a rád se procházel. To byly krásné doby.“*

Po otcově smrti byl v r. 1882 přijat do českého osmiletého gymnázia Jana Valeriána Jirsíka Českých Budějovicích, v ulici Fráni Šrámka 23. To onen český biskup a vlastenec založil a na vlastní náklady vybudoval v r. 1868. Tehdy to byla jediná střední škola v Českých Budějovicích. Emil Hácha po přijetí na gymnázium bydlel v rodině Václava Novotného. Ten byl profesorem krasopisu a zpěvu a byl autorem například zlidovělé písně *„Krásný vzhled je na ten boží svět“*. Byl ale především otcem známého českého historika Václava Novotného. Hácha se tak dostal do prostředí velmi kulturního, kde se mohla plně rozvíjet jeho záliba k hudbě a literatuře. Rozšířil si i rozhled ve věcech veřejných a národních. Seznámil se s Václavem Novotným mladším, už tehdy milovníkem historie, který za ním a Theodorem jezdil naopak na prázdniny do Trhových Svinů.

Studium na gymnáziu ukončil již v sedmnácti letech v r. 1890 zkouškou dospělosti. Už v tomto věku měl velice široký rozhled a obrovský studijní potenciál. Ovládal němčinu, angličtinu a francouzštinu, učil se rusky, slovensky a polsky. Po vzniku

Československa se naučil mluvit spisovně slovensky. Němčinu si později zdokonaloval při rodinných návštěvách matčiny přítelkyně paní Nádherné. Zde se Emil naučil základům etikety ve vyšší společnosti, což mu později nejednou pomohlo při plnění jeho pracovních i státnických povinností. O prázdninách jezdil také za dědečkem Janem Háchou do Hrazánek. Zde se velmi spřátelil se svým bratrancem Eduardem Šittlerem, který byl pro jeho život velmi důležitý.

Většina jeho spolužáků se vydala na církevní dráhu, což ale on nechtěl. Mohl studovat jakoukoli z humanitních věd, ale rozhodování bylo těžké. Nakonec se rozhodl pro studia práv. Předurčoval ho pro ně jeho smysl pro spravedlnost, objektivitu, bystré logické uvažování a stejně tak i zájem o věci veřejné, který zdědil už po svém otci. Z těchto důvodů nastoupil v roce 1890 na Právnickou fakultu Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze, tehdy již rozdělené na dvě samostatné části, na českou a německou. Spolu s ním se do Prahy odstěhovala i jeho matka. Bydleli spolu nejprve na Vinohradech, později na Malé Straně. Studoval se skvělým prospěchem a dostával roční stipendium ve výši 120 zlatých.

Roku 1891 zemřel zřejmě na tuberkulózu jeho dlouholetý přítel a spolužák ze střední školy Ferdinand Čenský. Hácha o tom napsal do Budějovic jejich společnému příteli Josefu Šustovi: *„Milý Šusto! Nebylo-li Vám již odjinud oznámeno, tedy nesu Vám já první Jobovu zvěst', že Váš i můj přítel – můj nejdražší a jediný – Ferd. Čenský 19. t.m. o 2 h. odp. zemřel na chrlení krve, resp. asi ochrnutí plic. – Bylo mi to*

oznámeno jeho otcem, neboť Ferd. od několika dnů meškal doma. – Jsem zdrcen; byl jsem sice připraven na tento konec, nicméně nedovedu se vpravit v tvrdou pravdu. S koll. pozdravem Emil Hácha.“ V téže roce mu zemřel i čtyřiaosmdesátiletý dědeček Jan Hácha. Na jeho pohřbu byl už knězem Háchův bratranec Eduard Šittler. Tento velmi činorodý mladý kněz se už v roce 1892 stal farářem na pražském Žižkově. Právě Šittler přivedl budoucího prezidenta mezi alpinisty. Hácha se tak stal jedním ze zakládajících členů *České alpinistické společnosti*. Po řadu let pak jezdil do Alp slézat tamější horské vrcholy pokryté ledovcem. Byl i členem českého odboru slovinského planinského družstva a také se podílel na stavbě České chaty v Jezersku pod Grintovcem, asi 40 kilometrů od slovinské Lublaně.

Podobně jako Masaryk vyrůstal v společnosti brněnského policejního ředitele Le Monniera a Beneš měl svého pražského policejního komisaře Oliče, tak také Hácha využíval salon českobudějovického německého továrníka Franze Hardtmutha, zakladatele dodnes věhlasného tužkařského podniku, kde se pohyboval a kde nacházel první kontakty, které později využil jako přední právník země. Hardtmuth však nebyl jen významným výrobcem tužek, který si nechal patentovat postup na výrobu tuhy, byl i významným architektem, který se podílel na stavbě mnoha lichtenštejnských budov Lednicko–Valtického areálu na jihu Moravy a severu Rakouska. Tato jeho činnost ho ve své době tolik proslavila, že získal i šlechtický titul. Hardtmuthova syna Franze, zvaného *Bia*, Emil Hácha od sexty učil česky.

Během studentského života v Praze se Hácha účastnil bohatého kulturního života konce devatenáctého století. Velmi ho zaujala *Zemská jubilejní výstava* roku 1891, která byla manifestací všeho českého. Výstavy se nezúčastnili žádní Němci a nepřispěla na ni ani Vídeň. Vyniklo tak, na jak vysoké úrovni je kultura, průmysl a hospodářství Království českého. Výstava velmi ovlivnila i jeho mladšího bratra Theodora. Nabyt tam totiž přesvědčení, že své technické a konstruktérské schopnosti může naplno rozvinout jenom v Americe, a skutečně odjel za oceán. Kvůli tomu se nemohl zúčastnit *Národopisné výstavy československé* uskutečněné v roce 1895. Tu mu bratr Emil barvitě popsal ve svém dopise plném emocí těmito slovy: „Svéráznost, zvláštní tvar našeho života zevnějšího i vniterného, naši minulosti veřejné i minulosti chatek vesnických, z nichž vyšli jsme všichni, kdo dnes znamenáme náš národ, obraz naší minulosti slavné i našich časů trudných, a zejména vše to, co máme ještě dnes, ovšem ponuznu a pořádku, z našeho bytu národního, z naší existence samostatné, co neseřela doba moderní, zobraziti, uchovati, jako památník a jako školu, posíliti vědomí národnostní, souvislosti všeho československého živlu, a tím utužiti i vědomí politické a býti občerstvením a duševní posilou v bojích za naše práva veřejná, toť jest velkolepým, vznešeným úkolem výstavy národopisné, kde nevidíš než barvy české, kde není než historie české, než česká přítomnost, český venkov i české město, kde jsme v pravdě a cele doma, bez dojmu cizího, a kde učíme se znáti, kdo jsme a jací jsme, a kde nás poznati mohou a mají i jiní.“ To jsou bezesporu slova člověka, který je hrdý na to, že je Čech.

Brzy se u Háchy projevil silný zájem o právní teorii. Měl velké štěstí na kvalitní profesory, z nichž k nejvýznamnějším patřil odborník na rakouské správní a ústavní právo a v letech 1892 a 1893 rektor české Univerzity Karlo–Ferdinadovy Jiří Pražák. Tento profesor se asi nejvíce zasloužil o to, že Háchovým oborem par excellence se stalo správní právo. Další osobou, která významně ovlivnila budoucí Háchovy právnické kroky byl profesor občanského práva a rektor české Univerzity Karlo–Ferdinadovy v letech 1900 až 1901 Josef Stupecký. Na jeho přednáškách si uvědomil, jaký význam má pochopení právních pojmů, jejich správné používání a jednoznačné vymezení. *„Generace posluchačů práv z posledních let století nepřijaly pro své povolání jistě od nikoho více a snad od nikoho tolik jako od Stupeckého. Tehdy převládal ještě diktát stejně nebezpečný pro docenta i pro posluchače, ale diktát Stupeckého měl tu zvláštnost, že většinou nebyl čten, nýbrž přenášejícím bezprostředně tvořen. Stupecký před našima očima formuloval své přesné texty, někdy za pomoci svých užmolených papírků, které míval v kapse u vesty, a formuloval je tak, jako když sochař modeluje. Vycit'ovali jsme váhu každého slova a význam jeho umístění v definici a počínali jsme tušit, že podstata právnictví vězí v přesném ohraničení pojmů... při zkouškách byl nepřítelem mechanického odříkávání a postrachem kandidátů, kteří nebyli duševně ještě dosti zralí, aby pochopili, na čem vlastně záleží. Ale kdo to dovedl, nemohl si přát lepšího zkušebního komisaře.“* Emil Hácha byl student výjimečných kvalit, a tak právnickou fakultou prošel bez jediného zaváhání. Státní zkoušky složil dne 1. srpna 1894.

V březnu roku 1895 složil rigorózní zkoušku z rakouského práva občanského, obchodního i směnečního, trestního a řízení soudního. V květnu téhož roku z práva římského, církevního a německého. V lednu roku 1896 složil zkoušku ze státního práva všeobecného a rakouského, z práva mezinárodního a národohospodářského. Ze všech tří dostal výborně, a tak mohl být 2. června 1896 slavnostně promován. Ve svých třidvaceti letech se stal doktorem práv.

PRÁVNÍK

Díky svému bratranci, knězi a kanovníku Vyšehradské kapituly Eduardu Šittlerovi se celoživotní vřelý katolík a monarchista Hácha stal zaměstnancem církve. Nastoupil jako koncipient do kanceláře konsistorního rady dr. Josefa Sobičky v Křemencově ulici, která se starala o církevní statky. Dr. Sobička měl rozsáhlou praxi u vysokého kléru a ve správě církevních statků. K rozhodnutí mu pomohlo i doporučení jeho profesora Stupeckého, který sám v této kanceláři začínal. Renomovaná advokátní kancelář, která se specializovala na zastupování církve ve věcech majetkových, byla ve své době opravdu prestižní a praxe v ní otevírala mladému, ambicióznímu a sebevědomému právníkovi značné možnosti uplatnění. Háchovi ale nevyhovovala náplň práce, chtěl se soustředit na právní teorii a veřejné právo, a ne se zabývat „*pouhými*“ spory o majetek. Jeho vědecký potenciál zde nemohl být zcela využit. Získal ale alespoň potřebné odborné zkušenosti.

Jeho tehdejší snem bylo získat místo v *Zemském výboru Království českého*. Byl to však sbor elitních právníků, profesionálů na slovo vzatých, kteří mezi sebe nepustili jen tak někoho. Jejími členy se mohli stát jen uchazeči s nejlepší kvalifikací, všemi teoretickými zkouškami složenými s vyznamenáním a delší úspěšnou praxí. Přesto se Emil Hácha nevzdával a šel za svým snem. Již 27. února 1896 se přihlásil do konkurzu na jedno ze tří míst koncipientů u českého zemského výboru, přestože jeho praxe byla velice krátká. Spoléhal se

na své vynikající studijní výsledky, perfektní znalost obou zemských jazyků, slušný zevnějšek a příjemné vystupování. Jeho hodnocení, které vypracoval JUDr. Sobička, bylo velice kladné. Mezi dvaatřiceti kandidáty se umístil na pátém místě. Ještě na konci téhož roku si podal k českému zemskému výboru další žádost o přijetí na místo koncipienta. Na rozdíl od únorového konkurzu totiž mohl nabídnout svůj nový titul JUDr., který získal v červnu. Ale ani to ještě nestačilo a jeho žádost byla odložena ad acta. Po jednom a půl roce se konečně dočkal. Dne 1. března 1898 ho vzali členové Zemského výboru mezi sebe. Stal se z něj koncipient s nárokem na služné ve výši 1 000 zlatých a dvacetiprocentním přídavkem na byt. Splnil se mu jeho největší pracovní sen.

Dostal se do instituce složené výhradně z českých právníků. Šlo o vlastence, kteří si uvědomovali důležitost existence tohoto úřadu v monarchii. V tomto výboru, který představoval zbytek české zemské samosprávy, mohli lépe a účinněji prosazovat práva národa neochvějně sevřeného v područí Rakouska-Uherska. V době Háchova nástupu stál v jeho čele maršálek *Zemského výboru království českého*, kníže Jiří Kristián z Lobkovic, jehož syn Jaroslav Lobkowicz byl pak v roce 1938 jedním z Háchových prezidentských protikandidátů. Maršálek Lobkowicz si Háchu po třech letech jeho práce pro církev vybral z více než stovky uchazečů do funkce zástupce tajemníka tohoto zemského orgánu. Hácha byl s rakousko-uherskou monarchií stoprocentně loajální. Jeho nejvyšší ambicí byla pouhá reforma rakouského práva podle britského vzoru.

Při svém přijetí do výboru byl přiřazen ke III. odboru, v jehož čele stál sympatický hrabě Vojtěch Josef Schönborn. V jeho kompetenci byly věci stavební, okresní, okresních hospodářských záložen, požární policie a hypoteční banky. V této své nové funkci Hácha výborně uvedl a jeho kolegové si ho vážili pro jeho nesmírnou obětavost a svědomitost. Každý případ řešil s velkým nasazením a tak, aby jeho rozhodnutí nemuselo být už v budoucnosti nijak měněno.

V kolektivu III. odboru se brzo stal oblíbenou postavou pro své nadprůměrné odborné znalosti, kulturní přehled ale i turistické výkony. Antonín Václav Klášterský, který si ho po jeho vstupu do úřadu vzal na starost, o něm později napsal: *„Do naší agendy vpravil se velmi brzo a v krátké době bylo patrné, že v něm získal úřad náš sílu vynikající. O mnohých u zemského výboru platilo právem, že jsou dobrými, ano velmi dobrými juristy, ale dr. Hácha byl právník z boží milosti, překvapoval svou důkladnou znalostí práva, svou neobyčejnou bystrostí, pronikavostí a duchaplností. Často celé hodiny debatovali jsme spolu o sporných případech, a tu mohl jsem se přesvědčiti, jak domýšlí každý problém do posledních důsledků, nic si neodpouští, přes nic lehce se nepřenáší. Jeho některá rozhodnutí byla pravými kabinetními kousky právníckého důmyslu a železné logiky. Vyškolen četbou právnických spisů i beletrie, byl výborný stylista a německý jazyk ovládal dokonaleji, než i sami naši kolegové německé národnosti.“*

V době svých studií bydle nejprve u svého strýce z matčiny strany na Smíchově. Tam se blíže seznámil se svou sestřenicí Marií Klausovou, vyspělou, tichou a tajemnou dívkou, která měla nádherný hlas, hluboké oči, hrála dobře na klavír a skvěle zpívala. Její přednes

árií z romantické opery Richarda Wagnera „*Tannhäuser*“, kde zpívala sopránovou roli Alžběty, Háchu zcela okouzlit. Vzniklo mezi nimi důvěrné přátelství, které se později změnilo na lásku. V uměleckých kruzích měla přezdívku Queen Mary, ale slibnou kariéru operní zpěvačky překazila její krční operace. V době Háchova působení u Zemského výboru Království českého se jejich vztah prohloubil, i když kvůli jeho pracovnímu vytížení se s Marií vídal mnohem méně než během práce v advokátní kanceláři. Se svou láskou se setkával pouze v pondělní a sobotní odpoledne a někdy kvůli častým pracovním cestám ani to ne. Jeho obrovská zodpovědnost mu však nedovolovala založit rodinu dříve, než byl dostatečně finančně zajištěn a než získal více volného času. To se stalo až čtyři roky poté, co nastoupil k zemskému výboru, když se stal jeho vícesekretářem.

Po deseti letech známosti se oženil 8. února 1902 v kostele sv. Rocha na Žižkově. Neoddával je nikdo jiný než páter Eduard Šittler. Za svědky jim šli Josef Klaus, otec nevěsty, a Theodor Hácha, bratr ženicha. Theodor Hácha se na přání matky vrátil na svatbu bratra z New Yorku domů a už zde také na trvalo zůstal. Jako elektrotechnik byl nadšený z toho, co v Americe viděl a prožil. V klubu průmyslníků a podnikatelů se setkal s Tomasem Alvou Edisonem. V USA pracoval v Cooper Institutu a získal titul strojního inženýra a americké státní občanství. Po návratu od r. 1904 pracoval jako konstruktér ve firmě *Josef & Jan Fričovi* na Vinohradech.

Manželství Háchových bylo ideální, bylo založeno na lásce, obdivu k druhému a vzájemné toleranci. Hácha napsal: „*Moje manželství bylo největším štěstím mého života. Moje žena byla vlastně*

moje blízká příbuzná. Znali jsme se od dětství. Byla z Prahy. Ale jednou jsem byl u nich návštěvou, a zazpívala mi. Připravovala se pro operní dráhu. A zpěv mne tak uchvátil, že jsem již na ni nezapomněl. A když jsem přišel osmnáctiletý do Prahy, už jsme se neoddělili... Opravdu, neslyšel jsem krásněji zapěti modlitbu Alžběty z Tannhäusera. Každý večer jsme pěstovali hudbu.“ 10. ledna 1903 se jim narodila jediná dcera Milada. S Emilovou matkou už nebydli na Malé Straně, ale na Smíchově v domě čp. 786 v ulici Hořejší nábřeží 21. V roce 1911 se přestěhovali na Vinohrady do domu čp. 543 v Dykové ulici 31. Po první světové válce a návratu z Vídně si našli byt v domě čp. 452 v ulici Na Slupi 2 v Praze 2. V říjnu 1935 si pronajali větší byt ve vile čp. 707 v Střešovicích v ulici Nad vojenským hřbitovem 3. Od 9. prosince 1938 byl Hácha s dcerou policejně hlášen na Pražském hradě.

Většina současné české veřejnosti zná a vnímá Emila Háchu jako seriózního starého rozvážného pána. Je to obrovská mýlka, v mladším věku nebyl Hácha žádný suchar, byl velkým sportovcem a milovníkem umění. Díky Eduardu Šittlerovi, velkému znalci výtvarného umění, se Hácha stal sběratelem umění a později i kurátorem *Moderní galerie království českého*, která náležela do kompetence zemského výboru a byla předchůdkyně dnešní *Národní galerie*. Jednalo se o muzeum výtvarného umění 20. století. Byla založena císařem Františkem Josefem I. listem ze 13. dubna roku 1901 a nadační listinou ze 6. srpna 1902. Jejím úkolem bylo podporovat domácí umělce obou národů v jejich tvorbě. Za tím účelem nakupovala jejich díla. Od roku 1904 vykonával Hácha funkci

tajemníka kuratoria a českého odboru, díky čemuž se seznamoval s dalšími velikány umění té doby.

Byl náruživým sběratel krásných předmětů, bibliofilí, grafiky, obrazů, soch a děl lidového umění, mezi něž patřily slovenské výšivky a keramika. Na stěnách měl obrazy od Karla Svobinského. Háchovi se jako lidé velice kulturně založení stýkali s mnoha významnými umělci své doby, např. se známým portrétistou Vratislavem Nechlebou, který roku 1915 vytvořil Háchovu první podobiznu. Po vzniku republiky zvěčnil tento autor například i nového prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka. Hácha tomuto malíři za nacistické okupace velice pomohl, když jej skrýval před gestapem na Pražském hradě! Stýkal se ale i s mnoha dalšími významnými malíři své doby. Byli jimi například Vojtěch Hynais, Jan Preisler, Antonín Slavíček nebo Max Švabinský. Občas navštěvoval i sochařský ateliér Josefa Václava Myslbeka nebo Jana Štursy a byl ve spojení se spolkem Mánes.

V mládí byl zdatným turistou a alpinistou. Oblíbil si slovinské a Julské Alpy, jako lyžař navštěvoval Krkonoše a Šumavu. Zdolával vrcholy středoevropských velehor, rakouské i švýcarské velikány, stal se členem slovinského alpinistického družstva. S několika přáteli vybudoval v Julských Alpách českou horskou boudu Klubu českých turistů. Byl také členem České akademie věd a umění a České učené společnosti. Se svým bratrem Theodorem překládal anglickou literaturu, např. *Tři muže ve člunu* anglického spisovatele Jerome Klapky Jeromeho nebo Kiplingovy *Povídky z Indie*. Byl celoživotním silným kuřákem, především doutníků. On sám publikoval články o anglické literatuře.

Byl brilantním řidičem a miloval rychlou jízdu, již v té době jezdil rychlostí 120 km/h. Je znám jeho výrok „*Co, mám se zabít při šedesátce? To se raději zabiju při stovce.*“ Ovšem když se v roce 1936 vracel se svojí chotí, dcerou Miladou a zetěm Zdeňkem Rádlem z dovolené v Krkonoších, srazil mladého cyklistu, který vozu nedal přednost. Nebohý muž na následky zranění zemřel. Paní Háchová se zranila a ošetřil ji její zeť.

Byl i vášnivým lovcem, rád chodil na hony, první loveckou pušku si koupil v r. 1907. Miloval dobré jídlo a kvalitní víno. Nosil cylindr, v ústech doutník, měl plášť s kožešinovým límcem, oblečení vždy ladil do černé barvy.

Jak uvedl ve svém životopise, v letech 1907 a 1908 „*nějakou dobu pobyl v Londýně za účelem návštěvy tamních velkých knihoven*“.

V roce 1916 byl Hácha povolán do Vídně, kde byl 2. prosince 1916 jmenován ve věku čtyřiačtyřiceti let na jedno z míst vyhrazených Čechům u *Nejvyššího správního soudu* s titulem císařského dvorního rady, což z něj automaticky učinilo i soudce *Stálého rozhodčího soudu v Haagu*. *Nejvyšší správní soud* ve Vídni byl zřízen již v roce 1875 a jeho úkolem bylo chránit práva jednotlivců proti jejich omezování ze strany správních úřadů. Čeští vlastenci v něm viděli jen další nástroj k upevnění pozice Vídně. Naopak Emil Hácha si velice dobře uvědomoval, že zde má mnohem větší možnost chránit práva na českou samosprávu než kdekoliv jinde. V čele tohoto soudu stál prezident markýz Olivier de Bacquehem, kterému byli podřízeni všichni předsedové senátů a radové. Tito byli do svých funkcí jmenováni doživotně císařem na návrh ministerského rady.